

Výpoved' spolupracujúceho obvineného a legislatívne limity jej hodnotenia v trestnom konaní

Zuzana Bejdová*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2026.13.1.52-64>

Abstrakt:

BEJDOVÁ, Zuzana: *Výpoved' spolupracujúceho obvineného a legislatívne limity jej hodnotenia v trestnom konaní*. Príspevok sa zaoberá problematikou hodnotenia výpovede spolupracujúceho obvineného v podmienkach zásady voľného hodnotenia dôkazov. Analyzuje normatívne východiská postavenia spolupracujúceho obvineného, význam benefitov poskytovaných za spoluprácu a ich vplyv na vytváranie skutkových záverov v trestnom konaní. Pozornosť venuje rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a Ústavného súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k požiadavkám na overovanie benefitovo motivovaných výpovedí. Príspevok zároveň reflektuje aktuálny legislatívny vývoj týkajúci sa požiadaviek pravdivosti a úplnosti výpovede spolupracujúcej osoby. Pri spracovaní témy sa využíva analytická metóda, metóda komparácie a metóda právnej interpretácie. Osobitná pozornosť sa sústreďuje na požiadavku metodologickej disciplíny pri hodnotení dôkazov a na preskúmateľnosť skutkových záverov v trestnom konaní.

Kľúčové slová:

spolupracujúci obvinený; motivovaná výpoveď; benefit; hodnotenie výpovede; zásada voľného hodnotenia dôkazov

The Testimony of a Cooperating Accused Person and the Statutory Limits of Its Evaluation in Criminal Proceedings

Abstract:

BEJDOVÁ, Zuzana: *The Testimony of a Cooperating Accused Person and the Statutory Limits of Its Evaluation in Criminal Proceedings*. The article addresses the issue of evaluating the testimony of a cooperating accused person within the framework of the principle of free evaluation of evidence. It analyses the normative foundations of the status of a cooperating accused person, the significance of benefits granted in exchange for cooperation, and their impact on the formation of factual conclusions in criminal proceedings. Attention is paid to the decision-making practice of general courts and the Constitutional Court of the Slovak Republic in relation to the requirements for verifying benefit-motivated testimony. The article also reflects current legislative developments

* JUDr. Zuzana Bejdová, LL.M., externá doktorandka, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0759-2792>

concerning the requirements of truthfulness and completeness of testimony provided by a cooperating person. The topic is examined using analytical, comparative, and legal-interpretative methods. Particular attention is paid to the requirement of methodological discipline in the evaluation of evidence and to the reviewability of factual conclusions in criminal proceedings.

Key words:

cooperating person; incentivized testimony; benefit; evaluation of testimony; principle of free evaluation of evidence

Úvod

Inštitút spolupracujúceho obvineného predstavuje v modernom trestnom konaní jeden z najvýznamnejších, ale zároveň aj najspornejších dôkazných nástrojov. Jeho praktický význam spočíva najmä v možnosti odhaľovania závažnej a organizovanej trestnej činnosti, pri ktorej bývajú tradičné dôkazné prostriedky často nedostatočné. Výpoveď osoby priamo participujúcej na trestnej činnosti alebo pohybujúcej sa v jej bezprostrednom prostredí, môže predstavovať rozhodujúci zdroj informácií o skutkovom deji, štruktúre organizovanej skupiny či postavení jednotlivých páchatel'ov. Zároveň však ide o dôkazný prostriedok, ktorého použitie je neoddeliteľne spojené s osobným záujmom vypovedajúcej osoby na výsledku trestného konania.

Právna úprava realizovaná z. č. 40/2024 Z.z., účinná od 15. marca 2024, explicitne zaviedla pojmy spolupracujúcej osoby a benefítu, čím normatívne reflektovala dovtedajšiu aplikačnú realitu trestného konania. Následný legislatívny vývoj zároveň ukazuje, že problematika hodnotenia výpovede spolupracujúceho obvineného zostáva otvorenou a mimoriadne citlivou otázkou trestného procesu.

Novela Trestného poriadku vykonaná zákonom č. 416/2025 Z.z., ako aj následná ústavnoprávna reflexia zo strany Ústavného súdu Slovenskej republiky, poukázali na napätie medzi požiadavkou efektívneho trestného stíhania a požiadavkami spravodlivého procesu.

Aktuálne legislatívne iniciatívy zároveň signalizujú snahu zákonodarcu o ďalšie precizovanie podmienok poskytovania benefítov spolupracujúcim osobám a o posilnenie požiadaviek na hodnotenie ich výpovedí.

Otázka hodnotenia výpovede spolupracujúceho obvineného však nepredstavuje iba problém zákonnosti alebo prípustnosti takéhoto dôkazu. Ide predovšetkým o problém spôsobu tvorby skutkového záveru v situácii, keď dôkaz pochádza od osoby motivovanej očakávaním určitej procesnej alebo trestnoprávnej výhody. Osobitné riziko vzniká najmä v prípadoch, keď sa výpoveď spolupracujúceho obvineného stáva dominantným interpretačným rámcom ostatných dôkazov a skutková verzia je následne udržiavaná prostredníctvom dodatočných vysvetlení, selektívneho hodnotenia dôkazov alebo racionalizácie existujúcich rozporov.

Cieľom článku je preto poukázať na potrebu metodologickej disciplíny pri hodnotení výpovede spolupracujúceho obvineného v podmienkach zásady voľného hodnotenia dôkazov. Pozornosť sa sústreďuje nielen na otázku hodnovernosti vypovedajúcej osoby alebo pravdivosti jednotlivých tvrdení, ale aj na spôsob vytvárania skutkových záverov a ich dôkaznú udržateľnosť. Článok zároveň reflektuje aktuálny legislatívny

vývoj a ústavnoprávne limity hodnotenia benefítovo motivovaných výpovedí, pričom vychádza z predpokladu, že legitímnosť použitia takéhoto dôkazu musí byť sprevádzaná zvýšenými požiadavkami na racionalitu, preskúmateľnosť a nezávislé overovanie skutkových záverov.

1. Normatívne východiská postavenia spolupracujúceho obvineného

S účinnosťou od 15.03.2024 zákonodarca prijatím novely Trestného poriadku z. č. 40/2024 Z. z., normatívne reflektoval procesnú realitu spolupráce osôb s orgánmi činnými v trestnom konaní (ďalej aj ako „OČTK“). Rozšírením interpretačného ustanovenia § 10 o nový odsek 23 bol zadefinovaný procesný inštitút spolupracujúceho obvineného a spolupracujúceho podozrivého, pod legislatívnou skratkou spolupracujúca osoba. Za takú osobu je považovaný „*obvinený alebo podozrivý zo spáchania trestného činu, ktorý sa významnou mierou podieľa alebo má ešte podieľať na objasnení niektorého, či niektorých z trestných činov uvedených v § 205 ods. 1, § 215 ods. 3, § 218 ods. 1 alebo § 228 ods. 3, prípadne uvedených v § 39 ods. 2 písm. d) Trestného zákona alebo na zistení alebo usvedčení ich páchatel'ov.*“¹

Spolupracujúca osoba výmenou za informácie, bez ktorých by orgány činné v trestnom konaní nevedeli náležite pokračovať v objasňovaní trestných činov získava výhody, označované aj pojmom benefity. V zmysle ust. § 10 ods. 24 Trestného poriadku „*Výhodou spolupracujúcej osoby (ďalej len „benefit“) je výhoda podľa § 205, § 215 ods. 3, § 218, § 228 ods. 3, mimoriadne zníženie trestu podľa § 39 ods. 2 písm. d) Trestného zákona alebo akákoľvek iná výhoda spočívajúca v procesnom postupe, inom konaní alebo opomenutí orgánov alebo osôb konať podľa tohto zákona, ktorú poskytol, sprostredkoval, inak zabezpečil, navrhol alebo formálne alebo neformálne sľúbil spolupracujúcej osobe súd alebo orgán činný v trestnom konaní výmenou za jej účasť na objasňovaní trestných činov, zisťovaní alebo usvedčovaní ich páchatel'ov.*“² Uvedené výhody sa vzťahujú na všetky štádiá trestného konania.³

Osobitný význam má posledná časť uvedeného ustanovenia, ktorá predstavuje široké definičné vymedzenie, svojou povahou blízke generálnej klauzule. Poskytnutie

1 Bližšie pozri § 10 ods. 23 Trestný poriadok v znení neskorších predpisov

2 Bližšie pozri § 10 ods. 24 Trestný poriadok v znení neskorších predpisov

3 Zákonodarca právnou úpravou účinnou od 15. marca 2024 jasne identifikoval procesné postupy súvisiace s poskytovaním výhod spolupracujúcim osobám v jednotlivých štádiách trestného konania so zakotvením sankcií v prípade nedodržania takýchto pravidiel. Rovnako tak došlo k sprisňujúcej úprave procesných inštitútov upravených v TP, ktorými sa dovtedy primárne zo strany OČTK prejavoval benefit spolupracujúcim osobám za poskytnutie dôležitých informácií o trestných činoch. Došlo k odňatiu kompetencie prokurátora meritórne rozhodovať o zastavení trestného stíhania a o podmienenečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného. Toto rozhodovanie sa presunulo na sudcu pre prípravné konanie, ktorý rozhoduje na podklade návrhu prokurátora. Prokurátor má v súčasnosti kompetencie rozhodovať o dočasnom odložení vznesenia obvinenia a o prerušení trestného stíhania spolupracujúcej osoby. Ďalšou zmenou v tomto smere bolo aj zavedenie dohľadu prokurátora nadriadenej prokuratúry nad postupom podriadeného prokurátora a policajtov pri poskytovaní procesných výhod spolupracujúcim osobám.

takéhoto benefitu nemusí mať výslovný základ v ustanoveniach Trestného zákona, Trestného poriadku alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu. Neurčitosť a všeobecnosť formulácie otvára pre OČTK a sudy širokú škálu možností, ako podporiť motivačnú aktivitu spolupracujúceho obvineného smerujúcu ku kooperácii. Takéto legislatívne vymedzenie zároveň otvára otázku, či benefit môže byť smerovaný aj na tretiu osobu, teda nie priamo na osobu obvineného. Môže ísť najmä o osobu blízku alebo inú osobu sociálne, rodinne či majetkovo previazanú so spolupracujúcou osobou.

Tento článok venuje pozornosť spolupracujúcemu obvinenému, teda osobe voči ktorej bol vydaný formálny akt, uznesenie o vznesení obvinenia, a ktorá sa rozhodne spolupracovať s OČTK na objasnení najzávažnejšej organizovanej trestnej činnosti, na ktorej sa sám podieľal, alebo o ktorej má vedomosť, pri zisťovaní jej páchatel'ov a pri ich usvedčovaní.⁴

Aktuálna právna úprava uzavrela dovtedy vedenú polemiku smerujúcu k existencii a samotnej legitimitě inštitútu spolupracujúceho obvineného. Otvorenou však zostala otázka spôsobu hodnotenia výpovede takejto osoby, ktorej procesné postavenie je spojené s očakávaním určitej formy benefitu. Motivácia spolupracujúceho obvineného už nepredstavuje iba faktický sprievodný jav trestného konania, ale normatívne predpokladaný prvok samotného systému. Tým, že právny poriadok pripúšťa použitie výpovede osoby, ktorá má bezprostredný osobný záujem na výsledku trestného konania, vzniká napätie medzi cieľom dokazovania – zistením skutkového stavu – a motivačným rámcom autora dôkazu. Práve toto napätie robí zo spolupracujúcej osoby osobitný prvok dôkazného systému, ktorý si vyžaduje zvýšenú obozretnosť z hľadiska spravodlivosti trestného konania.⁵

Výpoveď spolupracujúceho obvineného totiž spravidla nevstupuje do dokazovania ako izolovaný dôkaz, ale ako dôkaz schopný významne ovplyvniť vytváranie skutkového záveru. Osobitné riziko vzniká najmä v situáciách, keď sa výpoveď spolupracujúceho obvineného stáva nosným prvkom skutkovej verzie a ďalšie vykonané dôkazy nadobúdajú význam predovšetkým prostredníctvom jej interpretačného rámca. V prípade spolupracujúceho obvineného sa konflikt záujmov už neviaže len na právny status osoby, ale na vnútornú kauzálnu väzbu medzi obsahom výpovede a jej predpokladaným efektom pre samotného vypovedajúceho.⁶

Špecifickosť hodnotenia takejto výpovede spočíva nie len v posudzovaní pravdivosti jednotlivých tvrdení, ale aj v spôsobe vytvárania skutkových záverov na ich podklade. Riziko takýchto dôkazných situácií nemožno redukovať iba na

4 Inštitút spolupracujúcej osoby je viazaný na objasňovanie najzávažnejších foriem kriminality, ide najmä o trestný čin korupcie, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny alebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou alebo zločineckou skupinou, trestného činu úkladnej vraždy alebo trestných činov terorizmu.

5 VRTÍKOVÁ, K. – MOKRÁ, L. *Spolupracujúci obvinený v trestnom konaní v intenciách aplikačnej praxe a úvahy de lege ferenda*. Praha: Leges, 2023. s. 63. [cit. 2020-10-25]. Dostupné na: <https://iuridica.truni.sk/sites/default/files/dokumenty/katedry/tpak/spolupracujuci-obvineny-v-trestnom-konani-v-intenciach-aplikacnej-praxe-a-uvahy-de-lege-ferenda.pdf>

6 PROKEINOVÁ, M. Svedectvo spolupracujúceho obvineného. In *Zborník Bratislavské právnické fórum 2023, Aktuálne výzvy trestného práva*. 2023. s. 245–254.

možnosť nepravdivej výpovede. Problematické môže byť aj selektívne dopĺňanie skutkového deja, preceňovanie významu jednotlivých nepriamych dôkazov alebo vytváranie skutkových záverov založených na nedostatočne overených vzťahových väzbách.

2. Hodnotenie výpovede spolupracujúceho obvineného a tvorba skutkového záveru

Cieľom hodnotenia dôkazu je určiť hodnotu, a tým aj význam každého dôkazu jednotlivo, ako aj v ich súhrne, z čoho si OČTK a súd môže vytvoriť záver o vyšetřovanom trestnom čine, o podmienkach a okolnostiach, za ktorých bol spáchaný, o osobe páchatel'a, ako i o motíve jeho konania.⁷

Výpoveď spolupracujúceho obvineného predstavuje špecifickú kategóriu osobného dôkazu, pri ktorom sa osobitne prejavuje vzťah medzi dôkaznou informáciou, procesným postavením vypovedajúcej osoby a spôsobom vytvárania skutkového záveru. Spolupracujúci obvinený poskytuje informácie o trestnej činnosti, na ktorej sa sám podieľal alebo o ktorej má bezprostrednú vedomosť, pričom jeho spolupráca je spojená s očakávaním určitej procesnej alebo trestnoprávnej výhody. Táto okolnosť vytvára dôkaznú situáciu, v ktorej je potrebné zohľadňovať nielen obsah výpovede, ale aj kontext jej vzniku, procesné postavenie vypovedajúcej osoby a jej potenciálny záujem na výsledku konania.

V systéme voľného hodnotenia dôkazov vzniká pri výpovedi spolupracujúcej osoby osobitná možnosť zámeny presvedčivosti prejavu s pravdivosťou obsahu. Motivovaný naratív môže byť konzistentný, detailný a logicky usporiadaný, pričom tieto znaky nemusia byť prejavom zhody so skutkovou realitou, ale výsledkom racionálnej adaptácie výpovede na procesné očakávania. Takýto dôkaz môže pôsobiť presvedčivo, no jeho informatívna hodnota zostáva otvorená otázkam, ktoré nemožno vyriešiť hodnotením formy prejavu.⁸

Pre hodnotenie výpovede spolupracujúcej osoby sa nemožno uspokojiť so strohým konštatovaním, že takáto osoba nemá dôvod klamať, a ďalšie overovanie takejto výpovede inými dôkazmi nie je v trestnom procese potrebné. Výpoveď spolupracujúcej osoby je nutné dôsledne (obozretné) posudzovať (preverovať a hodnotiť), a to nielen samostatne, ale aj v spojení s inými dôkazmi vykonanými v danom trestnom konaní.⁹

7 GAJDIČIAR, V. Zákonnosť dokazovania pri aplikácii inštitútu spolupracujúceho obvineného. In *Zborník Dny Práva Brno* [online]. 2013, s. 1399–1423. [cit. 2026-05-10]. Dostupné na: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravni-alternativy/GajdicarVladimir.pdf

8 KYJAC, Z. Posudzovanie (vieročnosti) výpovede spolupracujúcej osoby. In *Justičná revue*, 2021, č. 6-7, s. 829-854

9 IVOR, J. – KLATIK, J. Spolupracujúca osoba z pohľadu významu a vieročnosti jej výpovede [online]. In *Právne rozpravy on-screen III- Sekcia verejného práva*. Zborník z online vedeckej konferencie konanej 7. mája 2021 s. 146. [cit. 2026-05-10]. Dostupné na: <https://doi.org/10.24040/pros.07.05.2021.svp.145-167>.

Slovenská trestnoprávna doktrína dlhodobo poukazuje na potrebu osobitnej obozretnosti pri hodnotení výpovede spolupracujúceho obvineného. Hodnovernosť výpovede spolupracujúceho obvineného musí byť verifikovaná ďalšími dôkazmi a vyhodnotená vo svetle celej dôkaznej situácie. Intenzita preskúmania musí byť priamo úmerná významu benefitov poskytovaných za spoluprácu.¹⁰ Uvedené východisko korešponduje aj s judikatúrnymi požiadavkami na nezávislé overovanie výpovede osoby motivovanej procesnou výhodou, najmä v prípadoch, keď takáto výpoveď predstavuje rozhodujúci podklad skutkového záveru.

Rozhodnutia všeobecných súdov opakovane poukazujú na potrebu kritického posudzovania výpovedí osôb, ktorých procesné postavenie je spojené s možnosťou získania určitého benefitu. Pri posudzovaní takéhoto dôkazu je potrebné skúmať najmä vnútornú konzistentnosť výpovede, jej súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi a okolnosti, za ktorých bola poskytnutá.¹¹ Najvyšší súd SR konštatuje, že hodnotenie výpovede spolupracujúcej osoby podlieha zásade voľného hodnotenia dôkazov a na základe výpovede svedka „kajúcnika“ môže byť uznaná vina iba vtedy, keď je potvrdená inými výpoveďami alebo inými dôkazmi.¹²

Významnú úlohu zohráva aj rozhodovacia činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý zdôrazňuje, že hodnotenie dôkazného materiálu patrí primárne do právomoci všeobecných súdov. Zároveň však vyžaduje, aby skutkové závery vychádzali z racionálneho posúdenia dôkaznej situácie, a aby odôvodnenie rozhodnutia umožňovalo preskúmanie postupu súdu.¹³ Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne potvrdzuje plnú legitimitu výpovede spolupracujúceho obvineného, pretože takáto výpoveď o okolnostiach, za ktorých malo dôjsť k spáchaniu trestného činu, o pomeroch či osobách, s ktorými trestnú činnosť mal páchať sám, totiž vyplňa inak často neprekonateľnú dôkaznú núdzu v trestnom konaní. Nabáda však k obozretnosti, pretože objektivita výpovede spolupracujúcej osoby môže byť deformovaná vlastnými motívmi osoby, ktorá v tomto procesnom postavení vypovedá. Tie reprezentujú okolnosti, ktoré vo sfére vnútorného psychického stavu skutočne (nie iba formálne navonok) vedú obvineného k spolupráci s OČTK a vytvárajú riziká. Proces voľného hodnotenia dôkazov musí preto sprevádzať systém určitých procesných garancií, ktoré pre účely ústavného prieskumu zaručia, že trestné konanie ako celok bude spravodlivé.¹⁴ Rovnako tak ÚS SR vo svojom uznesení konštatuje, že nestačí iba kritika a popieranie tvrdení spolupracujúcej osoby, ale je potrebné ho z klamlivej či vedome nepravdivej výpovede aj usvedčiť.¹⁵

Domáca rozhodovacia prax postupne vytvára interpretačný rámec, podľa ktorého musí byť výpoveď spolupracujúcej osoby sprevádzaná dôkladným a preskúmateľným posúdením všetkých vykonaných dôkazov.¹⁶

10 VRTÍKOVÁ, K. – MOKRÁ, L. *Spolupracujúci obvinený v trestnom konaní v intenciách aplikačnej praxe a úvahy de lege ferenda*. Praha : Leges, 2023, s. 60

11 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1TdoV/4/2018, zo dňa 22.08.2018

12 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2TdoV/7/2017, zo dňa 07.09.2020

13 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 758/2016, zo dňa 08.11.2016

14 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 245/2024, zo dňa 30.10.2024

15 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 66/2021, zo dňa 11.02.2021

16 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 To 10/2015, zo dňa 29.11.2016

Osobitný problém vzniká v situáciách, keď sa výpoveď spolupracujúceho obvineného stáva nosným prvkom skutkovej verzie a ostatné vykonané dôkazy nadobúdajú význam predovšetkým prostredníctvom interpretačného rámca vytvoreného touto výpoveďou. V takýchto prípadoch už nejde iba o hodnotenie vierohodnosti samotného dôkazu, ale o spôsob tvorby skutkového záveru ako celku. Riziko nespočíva len v možnosti nepravdivej výpovede, ale aj v selektívnom dopĺňaní skutkového deja, preceňovaní významu jednotlivých nepriamych dôkazov alebo v dodatočnom racionalizovaní rozporov v dôkaznej situácii.

V rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku je hodnotenie dôkazov založené na vnútornom presvedčení rozhodujúceho orgánu, ktoré však nemôže byť arbitrárne. Hodnotenie dôkazov musí vychádzať z racionálnych, logicky konzistentných a preskúmateľných úvah. Ako uvádza slovenská doktrína, absentuje jednotný metodologický rámec systematického hodnotenia výpovede spolupracujúceho obvineného, ktorý by reflektoval špecifiká takéhoto dôkazu pri vytváraní skutkového záveru.

Práve v tejto rovine nadobúda význam požiadavka metodologickej disciplíny pri hodnotení výpovede spolupracujúceho obvineného. Presvedčivosť výpovede alebo jej vnútorná konzistentnosť sama osebe nepostačuje na prijatie skutkového záveru bez kritického overenia jej obsahu ďalšími dôkazmi. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať tomu, či skutkový záver vzniká na základe dôkazov, alebo až prostredníctvom dodatočných vysvetlení a inferenčných úvah, ktorými sa odstraňujú rozpory a medzery v dôkaznej situácii. V opačnom prípade môže dochádzať k situáciám, v ktorých sa skutková verzia udržiava nie silou dôkazov, ale následnou racionalizáciou už prijatého záveru.

3. Potreba metodologickej disciplíny pri hodnotení výpovede spolupracujúceho obvineného

Proces dokazovania je tradične spájaný s viacerými základnými zásadami trestného konania. Jednou z nich je zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá tvorí metodologické východisko pre utváranie skutkového záveru a vyjadruje požiadavku racionálneho posudzovania dôkazného materiálu na základe starostlivého zváženia všetkých okolností prípadu. Jednotlivé dôkazy preto nemožno analyzovať izolovane, ale je potrebné ich posudzovať vo vzájomných súvislostiach a v kontexte celkovej dôkaznej situácie.¹⁷ Tento prístup zároveň predpokladá, že skutkový záver musí byť výsledkom logického a preskúmateľného uvažovania rozhodujúceho orgánu. Výsledky hodnotenia dôkazov musia byť následne premietnuté do odôvodnenia rozhodnutia, pričom osobitná pozornosť sa venuje špecifikám hodnotenia rôznych typov dôkazov.¹⁸ V podmienkach dôkaznej situácie, v ktorej výpoveď spolupracujúceho obvineného

17 ČENTÉŠ, J. – KURILOVSKÁ, L. – ŠIMOVIČEK, I. – BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok I*, § 1 – 195. Bratislava : C. H. Beck, 2021, s. 35.

18 ČENTÉŠ, J. – KOLCUNOVÁ, M.. Odôvodnenie súdnych rozhodnutí v prípravnom konaní. In *Justičná revue.*, roč. 63, č. 10, s. 1304-1311.

predstavuje významný alebo rozhodujúci dôkaz, preto vzniká potreba osobitnej metodickéj disciplíny pri vytváraní skutkového záveru.

Základným predpokladom racionálneho hodnotenia takejto výpovede je jej posudzovanie v kontexte celej dôkaznej situácie. Význam jednotlivých dôkazov totiž nemožno určovať izolovane, ale vo vzájomných súvislostiach a vo vzťahu ku skutkovej verzii, ktorú majú podporovať alebo vyvracať. Riziko vzniká najmä v prípadoch, keď sa výpoveď spolupracujúceho obvineného stáva interpretačným rámcom ostatných dôkazov a jednotlivé rozpory alebo nedostatky sú následne odstraňované prostredníctvom dodatočných vysvetlení. Takýto postup môže viesť k situácii, v ktorej skutkový záver nevzniká ako výsledok kritického hodnotenia dôkazov, ale ako dôsledok následnej racionalizácie už prijatej skutkovej verzie.

Osobitný význam preto nadobúda požiadavka nezávislého overovania výpovede spolupracujúceho obvineného ďalšími dôkazmi. Potreba verifikácie takéhoto dôkazu je dlhodobo akcentovaná nielen judikatúrou, ale aj slovenskou trestnoprávnou doktrínou, podľa ktorej musí byť hodnovernosť výpovede spolupracujúceho obvineného posudzovaná vo svetle všetkých vykonaných dôkazov a intenzita jej preskúmania má byť priamo úmerná významu benefitov poskytovaných za spoluprácu. Nezávislá podpora výpovede ďalšími dôkazmi pritom nepredstavuje iba formálnu požiadavku na „potvrdenie“ výpovede, ale prostriedok kontroly správnosti skutkového záveru ako celku.

Metodická disciplína pri hodnotení výpovede spolupracujúceho obvineného sa preto neviaže len na posudzovanie vierohodnosti vypovedajúcej osoby, ale aj na spôsob vytvárania skutkových záverov a ich preskúmateľnosť. Presvedčivosť výpovede alebo jej vnútorná konzistentnosť sama osebe nepostačuje na prijatie skutkového záveru bez kritického posúdenia alternatívnych možností vysvetlenia skutkového deja. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať tomu, či skutkový záver obстоjí aj bez dodatočných nepodložených predpokladov a či jeho udržateľnosť nie je založená na selektívnom hodnotení dôkazov alebo odstraňovaní rozporov prostredníctvom pomocných úvah.

Požiadavka racionality a preskúmateľnosti skutkových záverov nadobúda osobitný význam najmä v prípadoch dôkaznej núdze, v ktorých výpoveď spolupracujúceho obvineného vytvára dominantný popis skutkového deja. Práve v takýchto situáciách je potrebné dôsledne rozlišovať medzi presvedčivosťou skutkovej verzie a jej skutočnou dôkaznou podloženosťou. Skutkový záver založený prevažne na benefito-motivovanej výpovedi musí byť výsledkom kritického a logicky konzistentného hodnotenia všetkých vykonaných dôkazov, nie dôsledkom preferencie jednej skutkovej verzie bez dostatočného vysporiadania sa s existujúcimi pochybnosťami.

4. Súčasný legislatívny vývoj a ústavné limity hodnotenia výpovede spolupracujúceho obvineného

Prvú komplexnejšiu úprava v tejto oblasti predstavil zákon č. 40/2024 Z. z., ktorý explicitne zaviedol pojmy spolupracujúcej osoby a benefitu podľa § 10 ods. 23 a 24 Trestného poriadku.

Ten bol následne čiastkovo doplnený zákonom č. 416/2025 Z. z. ktorým sa zákonodarca, okrem iného, pokúsil riešiť limity normatívnej úpravy problematiky hodnotenia výpovede spolupracujúcej osoby. Vyjadril potrebu prísnejšieho režimu hodnotenia výpovede osoby, ktorej bol poskytnutý benefit, a posunúť dôraz zo samotnej vierohodnosti na skúmanie pravdivosti obsahu.¹⁹ Tento zákon bol predmetom ústavnoprávneho preskúmania. Plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky svojim uznesením zo dňa 11.02.2026 pod sp. zn. PL. ÚS 2/2026 dočasne pozastavil účinnosť explicitného zákonného vyjadrenia požiadavky pravdivosti podľa § 119 ods. 6 Trestného poriadku, ako podmienky použiteľnosti tohto dôkazu.²⁰ Ústavnoprávna reflexia zároveň ukazuje, že posilnenie požiadavky pravdivosti musí byť vyjadrené spôsobom, ktorý nevytvorí neprimerané zásahy do práv ďalších subjektov konania.

Doterajší vývoj potvrdzuje citlivosť problematiky dokazovania založeného na benefítovo motivovaných výpovediach. Rovnako tak poukazuje na potrebu hľadania rovnováhy medzi efektívnosťou trestného stíhania a požiadavkami spravodlivého procesu. Otvoril otázku, do akej miery možno požiadavku pravdivosti zákonne formulovať spôsobom, ktorý rešpektuje materiálne chápanie spravodlivosti aj ochranu subjektívnych práv dotknutých osôb.

Ani aktuálna legislatívna iniciatíva nepredstavuje popretie inštitútu spolupracujúcej osoby, ale pokus o jeho stabilizovanie. Poukazuje na aplikačné medzery, na ktoré reaguje ďalší návrh zákona, ktorý je v súčasnosti v štádiu schválenia vládneho návrhu a smeruje na prerokovanie do Národnej rady Slovenskej republiky. Pripravovaný návrh zákona sa pri vyplňaní identifikovaných medzier inšpiroval aj zahraničnou právnou úpravou, najmä právnym poriadkom Talianskej republiky, ktorá má dlhodobé skúsenosti a úspechy s bojom proti organizovanej kriminalite a s použitím spolupracujúcich obvinených v týchto konaniach. Návrh zákona taktiež zohľadňuje aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Ústavného súdu Slovenskej republiky.²¹

Rozšírením § 33a Trestného poriadku sa majú pre legitímnu aplikáciu tohto inštitútu, ako aj pre následné skúmanie jeho zákonnosti, zakotviť ďalšie povinnosti spolupracujúcej osoby. Medzi ne patrí aj povinnosť v lehote do 180 dní od priznania benefitu vypovedať úplne a pravdivo o všetkej trestnej činnosti, ktorú spáchala, ako aj o všetkej trestnej činnosti spáchanej inými osobami, o ktorej má vedomosť. Zároveň sa navrhuje legislatívne zakotvenie povinnosti prokurátora skúmať zákonnosť a primeranosť priznaných benefítov.

Z dôvodovej správy k uvedenému návrhu zákona vyplýva, že dôkazy získané výpoveďou spolupracujúceho obvineného, potrebné na usvedčenie páchatel'ov závažnej trestnej činnosti, nesmú byť získavané spôsobom, ktorý by podstatne narušil retributívnu a restoratívnu funkciu trestu. Dôvodová správa zároveň akcentuje

19 Bližšie článok II., bod 1 z. č. 416/2025 Z.z., ktorým sa § 119 sa dopĺňa odsekom 6, ktorý znie „*Za dôkaz získaný prostredníctvom poskytnutia nezákonného benefitu, ktorý sa nesmie v konaní použiť podľa odseku 5, sa považuje aj dôkaz získaný od osoby, ktorej bol poskytnutý benefit a ktorá v akomkoľvek trestnom konaní nevypovedala pravdivo o podstatných skutočnostiach alebo neuviedla vo svojej výpovedi všetky podstatné skutočnosti.*“

20 Uznesenie pléna Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 2/2026, zo dňa 11.02.2026

21 Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2026/124>

sprišený výber vhodných spolupracujúcich osôb na poskytnutie benefitov, ako aj posudzovanie toho, aké benefity sa týmito osobám poskytujú.²²

Otázka hodnotenia výpovede spolupracujúceho obvineného ostáva naďalej otvorená a hľadá svoje normatívne zakotvenie. Avšak ani prípadná zákonná požiadavka pravdivosti alebo úplnosti výpovede sama osebe neodstraňuje riziko selektívnosti výpovede, účelového prispôsobovania skutkového deja alebo vytvárania skutkových záverov založených na nedostatočne overených dôkazoch. Rozhodujúci význam preto naďalej zostáva na spôsobe hodnotenia dôkazov a kvalite odôvodnenia skutkových záverov v konkrétnej trestnej veci.

V tejto súvislosti nadobúda osobitný význam požiadavka metodologickej disciplíny pri hodnotení výpovede spolupracujúceho obvineného, založená na racionalite, preskúmateľnosti a dôslednom overovaní skutkových záverov v rámci celej dôkaznej situácie. Práve spôsob hodnotenia dôkazov totiž predstavuje rozhodujúci prostriedok ochrany pred situáciami, v ktorých sa skutkový záver stáva výsledkom selektívnej interpretácie dôkazov alebo následnej racionalizácie už prijatej skutkovej verzie.

Záver

Inštitút spolupracujúceho obvineného predstavuje v podmienkach moderného trestného procesu legitímny a prakticky významný nástroj odhaľovania závažnej, najmä organizovanej trestnej činnosti. Jeho normatívne zakotvenie v Trestnom poriadku reflektuje dlhodobú aplikačnú realitu, podľa ktorej práve osoby participujúce na trestnej činnosti disponujú informáciami schopnými prekonať dôkaznú núdzu typickú pre latentné a organizované formy kriminality. Samotná legitimita tohto inštitútu však neodstraňuje otázky spojené s hodnotením výpovede osoby, ktorej procesné postavenie je späté s očakávaním určitého benefitu.

Analýza poukázala na to, že špecifickosť výpovede spolupracujúceho obvineného nespočíva iba v možnosti vedome nepravdivej výpovede. Riziko vzniká aj v rovine samotného vytvárania skutkového záveru, najmä v situáciách, keď sa výpoveď spolupracujúceho obvineného stáva dominantným interpretačným rámcom ostatných dôkazov. V takýchto prípadoch môže dochádzať k selektívnemu hodnoteniu dôkazov, dodatočnému racionalizovaniu rozporov alebo k vytváraniu skutkových záverov závislých od nepodložených pomocných predpokladov. Presvedčivosť alebo vnútorná konzistentnosť motivovaného naratívu pritom sama osebe nepostačuje na vytvorenie skutkového záveru bez kritického overenia jeho obsahu ďalšími dôkazmi.

Judikatúra všeobecných súdov, Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj dlhodobé východiská slovenskej trestnoprávnej doktríny preto správne akcentujú potrebu osobitej obozretnosti pri hodnotení výpovede spolupracujúcej osoby. Dôraz je kladený najmä na požiadavku nezávislého overovania takejto výpovede, preskúmateľnosť skutkových záverov a racionalitu hodnotiaceho procesu. Práve tieto požiadavky predstavujú nevyhnutný korektív zásady voľného hodnotenia dôkazov v prípadoch, keď dôkazná situácia stojí prevažne na benefitovo motivovanej výpovedi.

22 Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2026/124/sprievodne-dokumenty?stadiumUuid=e9ea5499-2e68-4bd9-b11d-81fbe41519ba>

Aktuálny legislatívny vývoj zároveň potvrdzuje, že problematika hodnotenia výpovede spolupracujúceho obvineného zostáva otvorenou otázkou trestného procesu. Novela Trestného poriadku vykonaná zákonom č. 416/2025 Z. z., následný zásah pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci PL. ÚS 2/2026, ako aj ďalšie pripravované legislatívne zmeny ukazujú, že zákonodarca hľadá rovnováhu medzi efektívnosťou trestného stíhania a požiadavkami spravodlivého procesu. Súčasné legislatívne iniciatívy smerujú k precizovaniu podmienok poskytovania benefitov, posilneniu požiadaviek na pravdivosť a úplnosť výpovede spolupracujúcej osoby a k väčšej kontrole zákonnosti a primeranosti poskytovaných výhod.

Ani prípadné legislatívne sprísnenie podmienok použitia výpovede spolupracujúceho obvineného však samo osebe neodstraňuje riziká spojené s hodnotením takéhoto dôkazu. Zákonná požiadavka pravdivosti výpovede nemôže nahradiť kritické hodnotenie dôkaznej situácie ani odstrániť potrebu racionálneho a preskúmateľného vytvárania skutkových záverov. Rozhodujúci význam preto naďalej zostáva na kvalite hodnotiaceho procesu a na schopnosti rozhodujúceho orgánu rozlišovať medzi presvedčivosťou skutkovej verzie a jej skutočnou dôkaznou podloženosťou.

Potreba metodologickej disciplíny pri hodnotení výpovede spolupracujúceho obvineného tak predstavuje prirodzený dôsledok špecifik tohto dôkazného prostriedku. Nejde pritom o popretie zásady voľného hodnotenia dôkazov, ale o požiadavku jej racionálneho a preskúmateľného uplatňovania. Práve spôsob hodnotenia dôkazov totiž zostáva rozhodujúcim prostriedkom ochrany pred situáciami, v ktorých sa skutkový záver nestáva výsledkom dôkazov samotných, ale dôsledkom následnej racionalizácie už prijatej skutkovej verzie.

Literatúra:

Monografie :

- ČENTÉŠ, J. – KURILOVSKÁ, L. – ŠIMOVČEK, I. – BURDA, E. a kol. 2021. *Trestný poriadok I. § 1 – 195*. Bratislava : C. H. Beck, 2021. 1232 s. ISBN 978-80-89603-88-6.
- ČENTÉŠ, J. a kol. 2020. *Trestný zákon - Veľký komentár. 5. aktualizované vydanie*. Žilina : Eurokódex, s. r. o., 2020. 998 s. ISBN 978-80-8155-096-6.
- VRTÍKOVÁ, K. – MOKRÁ, L. 2023. *Spolupracujúci obvinený v trestnom konaní v intenciách aplikačnej praxe a úvahy de lege ferenda*. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2023. 136 s. ISBN 978-80-571-0627-2.

Články v časopisoch:

- ČENTÉŠ, J. – KOLCUNOVÁ, M. 2011. Odôvodnenie súdnych rozhodnutí v prípravnom konaní. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461, 2011, roč. 63, č. 10, s. 1304– 1311.
- KYJAC, Z. 2021. Posudzovanie (vierohodnosti) výpovede spolupracujúcej osoby. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461, 2021, roč. 73, č. 6-7, s. 829– 854.

Články zo zborníkov a elektronické zdroje:

- IVOR, J. – KLATIK, J. 2021. Spolupracujúca osoba z pohľadu významu a vierohodnosti jej výpovede. In *Právne rozpravy on-screen III – Sekcia verejného*

práva. Zborník z online vedeckej konferencie konanej 7. mája 2021. Trnava : Trnavská univerzita v Trnave, 2021. ISBN 978-80-568-0442-1, s. 140-151.

- GAJDIČIAR, V. 2013. Zákonnosť dokazovania pri aplikácii inštitútu spolupracujúceho obvineného. In *Dny Práva Brno*. [online]. 2013, s. 1399–1423. [cit. 2026-05-15]. Dostupné na internete: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravnialternativy/GajdicarVladimir.pdf
- PROKEINOVÁ, M. 2023. Svedectvo spolupracujúceho obvineného. In *Bratislavské právnické fórum 2023 – Aktuálne výzvy trestného práva*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2023. ISBN 978-80-7160-734-2, s. 245–254.

Právne predpisy

- zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v platnom znení
- zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení
- zákon č. 416/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v platnom znení

Súdne rozhodnutia

- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1TdoV/4/2018, zo dňa 22.08.2018.
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2TdoV/7/2017, zo dňa 07.09.2020.
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 To 10/2015, zo dňa 29.11.2016.
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 758/2016, zo dňa 08.11.2016.
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 66/2021, zo dňa 11.02.2021.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 245/2024, zo dňa 30.10.2024.
- Uznesenie pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 2/2026, zo dňa 11.02.2026.

Elektronické legislatívne zdroje

- Slov-Lex. 2026. Legislatívny proces LP/2026/124. [online]. [cit. 2026-05-15]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2026/124>
- Slov-Lex. 2026. Sprievodné dokumenty k legislatívnemu procesu LP/2026/124. [online]. [cit. 2026-05-15]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2026/124/sprievodne-dokumenty?stadiumUuid=e9ea5499-2e68-4bd9-b11d-81fbe41519ba>
Spracované podľa šablóny autora a podkladov z príspevku.

Summary: The Testimony of a Cooperating Accused Person and the Statutory Limits of Its Evaluation in Criminal Proceedings

The paper analyses the specific nature of testimony provided by a cooperating accused person within the system of free evaluation of evidence in criminal proceedings. It identifies the risks arising from benefit-motivated testimony, particularly in situations where such testimony becomes the dominant basis for factual conclusions. The analysis shows that the problem does not lie solely in the possibility of false testimony, but also in the manner in which factual conclusions are formed and subsequently maintained through selective interpretation of evidence or additional explanatory assumptions. The article further examines current legislative developments related to the legal regulation of cooperating persons, including recent amendments to the Slovak Code of Criminal Procedure and the constitutional review carried out by the Constitutional Court of the Slovak Republic. It concludes that the legitimacy of using testimony from a cooperating accused person must be accompanied by heightened requirements for independent verification, rationality, and reviewability of factual conclusions. Particular importance is attributed to methodological discipline as a necessary corrective to the principle of free evaluation of evidence.

JUDr. Zuzana Bejdová, LL.M.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Právnická fakulta,

Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín

Komenského 20

974 01 Banská Bystrica

Slovenská republika

e-mail: zuzana.bejdova@student.umb.sk

Obsah článku podlieha licencií Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Zuzana Bejdová).